

PRAVILNIK

O @IVOTIWSKOM OTPADU I DRUGIM NEOPASNIM MATERIJALIMA PRIRODNOG PORIJEKLA KOJI SE MOGU KORISTITI U POQOPRIVREDNE SVRHE

I. OP[TE ODREDBE

^lan 1.

Ovim Pravilnikom utvr|uju se vrste `ivotiWSkog otpada i drugih neopasnih materijala koji se mogu koristiti u poqoprivredne svrhe, uslovi pod kojima se mogu koristiti, metode zbrivavawa i vrste `ivotiWSkog otpada i drugih materijala ~ija je upotreba u poqoprivredi zabrawena.

^lan 2.

Izrazi koji se koriste u ovom Pravilniku imaju slijede}a zna~ewa:

@**ivotiwa ozna~ava**: svako ~etverono`no bi}e koje nije

sisar;

- perad
- svakog sisara, osim ~ovjeka
- ribe, reptile i quskare
- ostala hladnokrvna bi}a bilo koje vrste
- p~ele koje prave med

@**ivotiWSki otpad** - obuhvata dijelove tijela ili le{eve `ivotiwa ili riba, te otpadne `ivotiWSke proizvode koji nisu namijeweni direktnoj qudskoj konzumaciji; iskqu~uju}i fekalije;

Ne{kodqivo uklawawe - propisani postupak ne{kodqivog uklawawa le{ina, konfiskata, odrejenih nejestivih nusproizvoda klawa, rasijecawa, obrade i prerade mesa, ribe, divqa~i, mlijeka, jaja, meda, prerada u proizvode namijewene za ishranu `ivotiwa ili industrijsku upotrebu kada se iz veterinarsko-zdravstvenih razloga i radi za{tite zdravqa qudi ne smiju ili se ne mogu iskoristiti daqom preradom, a {to se obavqa u odobrenim objektima za ne{kodqivo uklawawe, zakopawawe u grobqu za `ivotiwe, jamama, grobnicama ili spaqivawem.

Otpadna `ivotiWSka materija - teku}i i kruti izmet i stajwak

Veterinarska za{tita okoline - postupci, uslovi i mjere koje je potrebno preduzimati tokom uzgoja, dr`awa, postupawa i za{tite zdravqa `ivotiwa: tokom obrade, prerade, skladi{tewa i prometa proizvoda `ivotiWSkog porijekla i utilizacije le{ina, konfiskata, nejestivih nusproizvoda klawa, te otpadnih `ivotiWSkih materija ~ija je svrha spre~avawe zaga|ivawa okoline.

Kompostirawe - biolo{ka razgradwa prirodnih materija koja rezultira tamnom materijom pogodnom za lubrewa biqaka.

Muq - Muq iz postrojewa za tretman komunalnih otpadnih voda, te septi~kih jama ili sli~nih instalacija, kao i industrijski muq koji je po sastavu sli~an komunalnom.

Hemikalije - pesticidi, herbicidi, vje{ta~ko lubrivo i ostale vje{ta~ki proizvedene materije koje se koriste u poqoprivrednoj proizvodwi.

Biorazgradivi otpad - otpad prirodnog porijekla, koji mo`e da se podvrgne anaerobnoj ili aerobnoj razgradwi, poput zelenog otpada, hrane ili neopasnog poqoprivrednog otpada.

II. @IVOTIWSKI OTPAD

@ivotiwski otpad i neopasne materije koje se mogu koristiti u poqoprivredne svrhe

^lan 3.

@ivotiwski otpad i drugi neopasni materijali koji nisu visokorizi~ni materijal mogu se koristiti u svrhu poboq{awa poqoprivrednih djelatnosti, ako se koristi na na~in koji ne {kodi qudskom zdravqu ili izaziva {tetu po okoli{.

@ivotijske fekalije - otpadne `ivotijske materije i sadr`aj pred`eludaca i crijeva goveda, mogu se koristiti u poqoprivredne svrhe kao lubrivo, koje }e se nanositi na povr{ine zemqi{ta, ako se na taj na~in ne }e ugroziti otvoreni vodotokovi, podru~je vodozahvatne zone ili druga osjetqiva podru~ja.

Drugi neopasni materijal je materijal biolo{kog i prirodnog porijekla koji nije kontaminiran opasnim i {tetnim materijama, koji nije ozna~en kao opasni `ivotiwski otpad u katalogu otpada, te koji nije visokorizi~ni materijal i mo`e se koristiti u poqoprivredi direktno ili nakon procesirawa (mqevewa, kompostirawa ili sl.).

Zabraweno je otvoreno odlagawe na poqoprivredno zemqi{te ve}ih komada mesa i drugog `ivotiwskog otpada, koje }e vidno naru{avati prirodno okru`ewe te privla~iti le{inare.

^lan 4.

Sav proizvedeni `ivotiwski otpad mora se ne{kodqivo ukloniti. Zabraweno je u poqoprivredne svrhe, kori{tewe proizvoda-materijala koji u svom sastavu sadr`e `ivotiwski otpad.

Visokorizi~nim `ivotiwskim otpadom, u smislu ovog Pravilnika, smatra se:

- sva stoka, perad, krmad, ovce, koze i druge `ivotiwe koje se dr`e u svrhe sto~arstva, te koje su uginule na farmi ili drugdje, a nisu zaklane radi proizvodwe hrane, ukqu~uju }i mrtvorolene i nerolene `ivotiwe;
- sve `ivotiwe koje nisu navedene u ta~ki 1) ovog ~lana a koje su odre|ene od strane slu`benog organa, bilo federalnog, dr`avnog, kantonalnog ili op{tinskog;
- `ivotiwe koje su ubijene u ciqu suzbijawa zaraze, na farmi ili na drugoj lokaciji,
- `ivotiwski otpad, ukqu~uju }i i krv od `ivotiwa koje, u vrijeme veterinarske inspekcije prije ili poslije samog klawa, pokazuju znake bolesti koja se mo`e prenijeti na ~ovjeka ili na druge `ivotiwe;
- svi dijelovi zaklane `ivotiwe koji nisu ostavqeni za post-mortem inspekciju, iskqu~uju }i ko`u, krzno, papke, kopita, perje, vunu, rogove, krv i sli~no;
- meso, riba i prehrambeni proizvodi `ivotiwskog porijekla koji su pokvareni, i koji predstavqaju rizik po zdravqe qudi i `ivotiwa;
- `ivotiwe, svje`e meso, perad, riba, lovina, meso i mlije~ni proizvodi koji su uvezeni iz tre}ih zemaqa ali nisu pro{li veterinarsku inspekciju, te nisu ponovno izve`eni u zemqu porijekla;
- `ivotiwski otpad koji sadr`i materije koje mogu biti {tetne po qudsko zdravqe;
- meso, mlijeko ili `ivotiwski proizvodi koji su {tetni za peroralnu konzumaciju od strane qudi i
- riba koja pokazuje znake zaraznih bolesti za ~ovjeka ili druge ribe.

Zabraweno je kori{tewe visokorizi~nog otpada u poqoprivredne svrhe.

III. MUQ OD OTPADNIH VODA

Kori{tewe muqa od otpadnih voda u poqoprivredi

^lan 5.

Muq iz postrojewa za tretman komunalnih otpadnih voda, iz septi~kih jama ili sli~nih instalacija mo`e se koristiti u poqoprivredi samo na kontrolisani na~in.

Muq iz industrijskih postrojewa mo`e se koristiti u poqoprivredi samo ako je po sastavu sli~an muqu iz komunalnih postrojewa.

Korištenje muqa u poqoprivredi ne smije ugroziti kvalitet tla niti poqoprivrednih proizvoda.

Uslovi za korištenje muqa u poqoprivredi

^lan 6.

Muq iz postrojewa za tretman otpadnih voda se mora tretirati prije razastirawa na zemlji{te. Tretman obuhvata biolo{ki, hemijski ili termalni tretman prilikom kojeg bi muq bio sterilizovan odnosno uni{teni patogeni organizmi tj. potencijalni uzro~nici oboqewa, kao i dugoro~no skladi{tewe putem kojeg bi muq pro{ao eventualnu fazu fermentacije ~ime bi se smawio rizik po zdravqe usqed kori{tewa muqa.

Tlo na koje }e se primjewivati ovaj muq treba da bude kontrolisano kako putem mjerewa koncentracija te{kih metala u tlu tako i putem mjerewa koncentracija te{kih metala u muqu. Nano{ewe muqa na zemlji{te ne smije da doprinese koncentraciji te{kih metala u tlu koji bi prevazi{li dozvoqene vrijednost. Grani~ne vrijednosti su date u slijede}im tabelama:

Tabela 1.

<i>Grani~ne vrijednosti koncentracija te{kih metala u tlu na koji se nanosi muq (mg/kg suhe materije u reprezentativnom uzorku, sa pH vrijedno{ }u od 6 do 7)</i>	
Parametar	Grani~ne vrijednosti
Kadmij	1 do 3
Bakar	50 do 140
Nikl	30 do 75
Olovo	50 do 300
Cink	150 do 300
@iva	1 do 1,5
Hrom	--

Tabela 2.

<i>Grani~ne vrijednosti koncentracija te{kih metala u muqu koji se koristi u poqoprivredi (mg/kg suhe tvare)</i>	
Parametar	Grani~ne vrijednosti
Kadmij	20 do 40
Bakar	1.000 do 1.750
Nikl	300 do 400
Olovo	750 do 1.200
Cink	2.500 do 4.000
@iva	16 do 25
Hrom	--

Tabela 3.

<i>Grani~ne vrijednosti koli~ina te{kih metala koji se smiju dodavati poqoprivrednom tlu godi{we, na osnovu desetogodi{weg prosjeka (kg/hektar/god)</i>	
Parametar	Grani~ne vrijednosti
Kadmij	0,15
Bakar	12
Nikl	3

Olovo	15
Cink	30
@iva	0,1
Hrom	--

Zabrana kori{tewa muqa na pojedinim lokacijama

^lan 7.

Zabraweno je nano{ewe muqa iz postrojewa za tretman otpadnih voda i septi~kih jama ili sli~nih instalacija na:

- pa{wake
- poqoprivredno zemqi{te koje se koristi za uzgoj vo}a i povr}a, sa izuzetkom stabala vo}a
- zemqi{te namijeweno uzgoju plodova koji su u direktnom kontaktu sa tlom, te se konzumiraju sirovi, u periodu od 10 mjeseci prije `etve i u toku same `etve.

Muq se koristi na na~ine koji ne}e {tetiti podzemnim vodama niti naru{avati kvalitet zemqi{ta.

Ako se muq koristi na zemqi{tu sa pH vrijednosti ispod 6, onda je mogu}e prilagoditi vrijednosti u tabeli 1 u ~lanu 6. Vrijednost pH ima direktan uticaj na pristupa~nost te{kih metala biqkama u tlu.

Evidentirawe kori{tewa muqa u poqoprivredi

^lan 8.

Evidenciju kori{tewa muqa iz postrojewa za tretman otpadnih voda koja ukqu~uje koli~ine muqa, ta~an datum i rezultate uzorkowawa muqa, povr{inu i zonu gdje je kori{ten, vodi organ nadle`an za poqoprivredu.

Uzorkowawe zemqi{ta i muqa, radi evidencije i mjerewa vr{i se prema internim propisima ovla{tenih stru~nih institucija, i prema ~lanu 6. ovog Pravilnika.

IV. OSTALI BIORAZGRADIVI OTPAD

Kori{tewe ostalog biorazgradivog otpada u poqoprivredi

^lan 9.

Biorazgradivi otpad mo`e se koristiti u poqoprivredi tek nakon kompostirawa istog odnosno razgradwe do nivoa gdje se raspadnuta materija mo`e koristiti na otvorenim, poqoprivrednim povr{inama bez naru{avawa estetskog izgleda, kvaliteta okoli{a ili zdravqa qudi.

Kompostirawe se vr{i na na~in koji ne}e ugroziti kvalitet tla, povr{inskih i podzemnih voda, te zdravqa qudi i `ivotiwa.

Zabrawuje se kompostirawe patogenih, infektivnih ili opasnih/otrovnih supstanci.

Federalno ministarstvo poqoprivrede, vodoprivrede i {umarstva }e poqoprivrednicima izdati preporuke kojima se predla`e da usvoje na~in kompostirawa koji najvi{e odgovara wihovoj djelatnosti, lokaciji, klimatskim uslovima ili vrsti otpada koji proizvode.

V. OSTACI I OTPAD NASTAO KORITTEWEM HEMIKALIJA U POQOPRIVREDI

Otpadne hemikalije iz poqoprivredne proizvodwe

^lan 10.

Otpad i ostaci hemikalija koje se koriste u poqoprivredi se moraju zbrinuti na adekvatan na~in, koji ne }e ugroziti okoli{. Ova vrsta otpada tako }er obuhvata i ambala`u u kojoj su bile hemikalije, hemikalije koje su neupotrebqive ili hemikalije kojima je istekao rok trajawa. Zbriwawawe ove vrste otpada obuhvata rukowawe ovom vrstom otpada od skladi{tewa hemikalija i ambala`e, do prikupqawa, prevoza i odlagawa.

Hemikalije koje se koriste u poqoprivredi, a sadr`e opasne materije se smatraju opasnim otpadom, prema Pravilniku o kategorijama otpada sa listama ("Slu`bene novine Federacije BiH" broj 9/05) i zbriwawaju se na na~in propisan ~lanom 36. Zakona o upravqawu otpadom. Ostale otpadne hemikalije, koje nisu opasne se adekvatno zbriwawaju, na na~in na koji se kvaliteta zemqi{ta, vode ili zraka ne }e ugroziti.

^lan 11.

Odredbe ovog Pravilnika primjewiva }e se u mjeri u kojoj nisu u suprotnosti sa odredbama posebnih propisa koji ure|uju pitawa upravqawa, za{tite, kori{tewa i ure|ewa poqoprivrednog zemqi{ta.

^lan 12.

Nadzor nad provo|ewem ovog Pravilnika vr{i ministarstvo poqoprivrede, vodoprivrede i {umarstva.

^lan 13.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavqivawa u "Slu`benim novinama Federacije BiH".

Broj 04-02-276/06
11. decembra 2007. godine
Sarajevo

Ministar
dr sci. **Nevenko Herceg**, s. r.

Broj 01-02-60/08
4. februara 2008. godine
Sarajevo

Ministar
mr sci. **Damir Qubi**}, s. r.